

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Antonu Lakner-ju, v Studenic, Furlano-vi hiši šte. 8 III. nadstropje. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Vabilo.

**Ker se bliža konec leta in to-raj sklepanje letnega računa, rabimo vse gg. naročnike, kateri niso še plačali cele naročnine za te-koče leto, da bi nemudoma dotič-
ne zneske poslali, kar se zgodi naj ložej po poštnih nakaznicah.**

Ob enem prosimo naše gg. dopisnike, da bi pošiljali vprihodnjič dopise le na „Uredništvo Glasa“.

Uredništvo.

O javnih knjigah ali zemljiščnih bukvah.

Javne knjige ali zemljiščne bukve imajo dvojni namen, namreč zagotoviti, vtrditi in razvidno storiti posest in last nepremakljivega premoženja, in pa vtrditi up ali kredit.

Prvi namen doseže se s tem da je vse nepremakljivo premoženje, katero je vpisano v javnih ali zemljiščnih knjigah na ime določene osebe, njena izključljiva last, drugi pa stem, da se dovoli upnikom hipoteka ali stojna zastava, in da dajo ti vknjižiti svoje imetke in tirjatve na ležeče blago dolžnika.

Ta dvojni namen javnih knjig dokazuje velike koristi, katere prihajajo iz njih posestnikom, ker, kjer je posestvo v javnih

knjigah vpisano, in tako utrjeno, ni treba se zanj prepirati in pravdati, in ako pride posestnik v denarstvene zadrege in potrebe, dobi lahko denarjev po ceni v zajem, stem da podeli upniku hipoteko ali stojno zastavo na svoje ležeče blago.

Da se pa vsakteri lahko prepriča o posestvu kake osebe, so zemljiščne knjige javne, tako, da jih vsak pregleda, kadar ga je volja.

Iz tega sledi nadalje, da morajo biti zemljiščne knjige dobro vredjene, da namenu vstrezajo, in tako sestavljene, da jih vsaki lahko brez posebnega poduka in truda pregleda.

Sledi tudi iz vsega tega, da so dobro uredjene zemljiščne bukve jako potrebne in da so, kjer so vpeljane, neprecenljiva dobrota posamesnim posestnikom in celi deželi.

Vendar pa niso zemljiščne bukve v vsih kraljevinah in deželah naše carevine vpeljane, in kjer so vpeljane, niso vselej na umni podlagi ustanovljene in dobro uredjene.

Ako imajo te knjige vsem zahtevam vstreči, treba je, da je razvidno celo posestvo posestnika in da so ob enem razvidna bremena, ki ga obtežujejo, čemur vstrezajo tako zvane glavne bukve.

Tudi v naši pokoeženi grofiji Goriški in Gradiščanski nahajamo neke zemljiščne knjige; te pa so že od začetka na slabo podlago postavljene in ne vstrezajo nikako svojemu namenu

Na Goriškem je cesarica Marija Terezija bila ta, ki se je na potrebo zemljiščnih bukev spomnila. Ona je dala leta 1752

vsa razdelana zemljišča, namreč ta, katera pri nas „grunte“ imenujejo, to je njive, vinograde, vrte in travnike izmeriti in v posebne knjige, vpisati, katere se po njej imenujejo „Terezijanski kataster“.

Terezijanski kataster je sestavljen po občinah, tako, da ima vsaka občina svoj poseben kataster, in imenuje se zategadel občina, ki ima svoj posebni kataster, katastralna občina.

V vsaki občini so se izmerila in prečenila vsa zemljišča. Vsak kos zemljišča dobil je svojo številko začeni s št. 1. in tako naprej. Merilo se je na njivo (campo), čertert njive (quarti) in pertiko (tavole). Njiva je obsegala površje od 1015 štirjaških seznjev. Vsi kosi zemljišč, ki jih je kedo v isti občini posedoval, so bili na njegovo ime v to knjigo, kataster, vpisani, in sicer po številki, imenu, kakovosti, vrednosti, obsežji ali velikosti, in pa po mejnikih na štiri vetrove, to je: na izhod, zahod, poldan in sever.

Ker je to izmerjenje zemljišč naj starejše, imenuje se staro izmerjenje, stara pertikacija (vecchia perticazione).

Pri tej priliki so bila tudi izmerjena vsa občinska zemljišča in bila so vpisana v posebno knjigo, v knjigo občinskih zemljišč.

Izpuščene so bile pa iz tega katastra od začetka vse hiše in vsi hrami, in še le pozneje so dobile tudi hiše in hrami posebne številke. Pozneje še le so namreč uladni komisarji, najbrže zarad vstanovanja (vkvartiranja) vojakov, dali številke tudi hišam in hramom posestnikov, in so potem poslali za vsako katastralno občino posebej sestavljeni imenik hišnih posestni-

Listek.

Žertvenik (altar).

Kjerkoli so ljudje Boga ali bogove častili, tam nahajamo tudi žertvenike, ali kakor sploh pravimo, altarje. Pri Abelovi in Kajnovi daritvi se žertvenik še ne omenja, lahko si pa vendar mislimo, da sta svojo daritev vsak na svojem žertveniku opravila. Noè je koj po potopu altar postavil in Bogu daritev prinesel (1. Mojz. VIII, 20.). Tudi Abram je v Sihemu (1. Mojz. XII, 7.), in v Hebronu (XIII, 8.) altar sezidal. Takih žertvenikov, ko so bili postavljeni pod milim nebom, sveto pismo več omenja (1. Mojz. XXXV, 1 2. Mojz. XVII, 15. XXIV, itd. Ko je bil pozneje Salomonov tempelj sezidan, in po vernitvi iz babilonske sužnosti zopet postavljen, bil je žertvenik, kakor vsakdo lahko spozna, ena naj potrebnih reči; saj brez altarja, t. j. brez daritve je ni cerkve, je ni vere. V Jeru-

zalemskem tempelju sta bila dva altarja, zunanji ali altar žgalnih darov, in znotranji ali kadilni altar.

Pri Grekih nahajamo tudi žertvenike v tempeljnih, pa tudi pod milim nebom. V tempeljnih so bili žertveniki nekaj proč od malikove podobe, ker so med darovanjem tisti, ki so se daritve udeležiti želeli, navadno okoli žertvenika šli, ali tudi okoli njega skakali. Zunaj pod milim nebom so si žertvenike zidali pri posebnih priložnostih; tak žertvenik si je n. pr. postavil Agesilav, ko je na vojsko šel, pa Tebanje so mu ga razdali. Pavsanija govori od štirivoglatih, lesenih, in kamnenih žertvenikov. Isti Pavsanija (XIII, 5.) omenja žertvenike iz daritvenega pepela napravljene, izvanredne dolgosti in visokosti, in še celó od nekega večnega ognja (V, 15. §. 5.) na nekem altarji v Elidi. Posebnega omenjenja vreden je altar nepoznanemu bogu v Atenah postavljen, od kterege govori ap. dj. (XVII, 23.) Še tega ne moramo zamolčati, da so zvitni malikvavski žerci ali

duhovniki žertvenike od znotraj votle zidali V te votline so človeka navlašè zato postavljali, da je na žertvenik položene daritve zažigal. Ljudstvo je potem mislilo, da je Bog sam ogenj prižgal, „quod fieri hodie quoque a quibusdam impostoribus comperimus“ piše sv. Efreim v četrtem stoletji. In tako je treba bržkone razumovati, kar Servius Grammaticus (ad v. 200. libri 12. i Aeneidos) in pa Solinus (Polyhistor. c. 12.) pišeta: „da se v starih časih ni deval ogenj na žertvenike, temveč, da so bogovi sami žertve zažigali“ (glej: Folium dioecis. Terg. 1872. str. 84 in 85.)

Altarjev pa niso postavljali vsem bogovom; peklenskim bogovom n. pr. so jame kopali, v ktere je tekla kri njim v čast zaklanih živali. Tudi je omenjenja vredno, da so imeli Greki navado, ki se tudi med kristjani še tu pa tam nahaja, imeti domače altarje, katerim so εἰδία pravili; βουός pa se je klical vsak drug altar.

Tudi Rimljani so imeli svoja sacra publica, ali očitno službo božjo, in sacra

kov in hišnih števil, knjižnemu uradu, katere številke so bile s posestniki vred v posebno knjigo za vsako občino posebej vpisane. Te hišne številke so zaznamovane z V. M. C. (vecchia militar coscrizione) to je: *stara vojaška popisovanje*.

Za vse občine, ki so tedaj spadale k pokneženi grofiji Goriški in Gradiščanski, je bil ustanovljen v Gorici *en sam* poseben urad za hranenje javnih knjig in za oskrbljevanje njemu pripadajočih opravkov, kateri se je imenoval *c. k. urad javnih deželnih knjig (i. r. ufficio delle pubbliche tavole provinciali. k. k. Landtäfel-Amt)*. K tem občinam pa niso pripadale nekatere občine tik sedanje meje italijanskega kraljestva, v okraju *c. k. glavarstva Tominskega, n. p. Breginjski*, in v okraju *c. k. sednije v Červinjanu*, in Trziču (Monfalcone), katere so spadale k republiki beneški, in pa druge občine v Sezanskem okraju in Devinjski, ki so bile sprejete v posebno zemljišno knjigo.

Ker je Terezijanski kataster služil obenem tudi za odmerjenje zemljišnega davka, imenuje se *katastrofna občina* tudi *davkorska občina*. Kar je naj bolj pomanjkljivega na Terezijanskem katastru je to, da niso bila zemljišča ob enem sprejeta v posebno mapo (črtež, plan), in zagadadel je sedaj velika težava najti številke stare perifikacije, da večkrat celo nemogoče, ker so se zemljišča sama v dolgem teku časa bistveno spremenila; nastopili so drugi posestniki in postali so tudi drugi mejniki.

Nenatanjnost tega katastra je bila že 1785 l. obče čučena, in za to je dobil v tej dobi učeni Goričan Morelli nalog, da bi vse zemljišča vnovič izmeril.

(Dalje prih.)

Dopisi.

V Gorici, dne 19. novembra. (Vreme, šolske zadeve, naši poslanci). Po dolgem deževanju dobili smo jasne pa jako mrzle dneve, in zima je že pred durmi, čeravno kaže koledar še jesen. Iz kmetov priromali so sopet učenci in dijaki v mesto, in drugi prišli so prvokrat; zato je pa tudi naše lepo

privata, ali domače daritve. Pri očitni službi božji so imeli žertvenike, katerim so *ara* pravili, pri domači pa je bil *focus*; od tod latinski prigovor: *pro aris* = za občni blagor, *pro focus* = za svoj vlastni blagor ali za sebe, ženo in otroke. Namesti *ara* so govorili tudi *altare*, kar prav za prav više žertvenike pomeni, kakoršni so se postavljali višim bogovom. Sploh so bili žertveniki pri Rimljanih taki, kakor pri Grekih; zaljšali so je navadno s zelenim listjem (*verbena* i. e. *herba sacra*) pa tudi s cveticami, in še celo z volnenimi trakovi so je ovijali.

Pri vseh pametnih ljudstvih so bili tempeljni in žertveniki v velikem spoštovanju; zato je bila navada pri Rimljanih ravno tako, kakor pri starih Izraelcih, da kdor ne najde na svetu družega pribežališča, zamore in sme ga pri božjem žertveniku iskati.

Žertveniki prvih kristjanskih stoletij se ravno tako ločijo od sedanjih, kakor se ločijo tadašnji kristjani od sedanjih. Naši

mesto bolj živahno poslalo. Z učenci so prišli tudi razni mali barantači iz bližnje Italije, da se čez zimo v Gorici preživijo. Med te spadajo v prvo vrsto prodajalci „petoralov“ (pečeno-kuhanih jabelk in hrušk), kateri od ranega jutra do pozne noči po ulicah v enomer „petorali, boniperi“ vpijejo. Drugi ti ponujajo v razstopljen cukrer pomočeno razno sadje, ki se imenuje: „Carameli“ (karameli) in tretji so pa na uličnih voglih nastavljeni in pečejo in prodajajo kostanj. Se ve da vsi ti barantači najdejo največ odjemnikov pri naših učencih, posebno pri mlajših, dokler imajo še kaj tistih novcev (žalibog da so zginile že davnej petice) ki so jih pri odhodu iz doma od mater prejeli.

Šolske zadeve prihajajo, kakor čujemo, leto za letom bolj zmešane in neugodne. Dokler so bile šole še po starem kopitu urejene, bile so nizke šole v tesni zvezi s srednjimi.

Takrat so bile *glavne* ali *normalne* šole v prvi vrsti le pripravljalnice za srednje šole. Kdor je dobil izsred učencev četrtega razreda glavne ali normalne šole *prvi klas* ali še več, ta je bil sprejet brez ovir v gimnazijo ali realko, in je navadno dobro napredoval. Sedaj pa imamo ljudske šole in v Gorici namest normalke *vadnice*, in nikdo ne ve, kedaj je učenec zrel za prestop na srednjo šolo. Zato nima tudi klasifikacija na ljudski šoli nobene veljave, in kedor hoče biti sprejet v srednjo šolo, mora šole prestati posebno preskušnjo. Letos je neki ta preskušnja posebno dolga in ojstra in, kakor se pozdeva še ni dovršena. Učitelji, pardon, profesorji srednjih šol se pritožujejo, da niso učenci ki se oglašajo za vstop na srednjo šolo iz ljudskih šol in iz Goriške vadnice, nič za to pripravljani; da ne umejo niti nemškega niti maternega jezika.

Učitelji in profesorji Goriške vadnice pa se izgovarjajo, da oni nimajo naloga pripravljati učence za srednje šole, ampak da ti imajo le služiti kot sredstvo za izobraževališče ljudskih učiteljev, in da, če hočejo učence za srednjo šolo imeti, naj si jih sami pripravljajo. Kakor se pozdeva je

altarji so zdaj navadno veliki in visoki, in vendar ni pri altarji bistveno nič družega, kakor altarna miza, na kateri se sveta daritev opravlja. V prvih časih kristjanske vere altar ni bil nič, kakor miza *) postavljena nad grobom kakega sv. mučenika, na kateri mizi je stal kelih, potem patena ali božja mizica, pa knjige, v katerih so bili listi, evangelija, in potrebne molitve, kar je zdaj vse skupej v mašnih bukvah. Ko sv. Pavel piše: „Imamo altar, od kterega nimajo oblasti jesti, kateri šotoru služijo (Hebr. XIII, 10.), moramo si misliti le tako daritveno mizo, ki je bila iz lesa, ali tudi iz kake druge drage tvarine, ki mora pa zdaj iz kamna biti. Ako pomislimo, da so se nekaj, skoraj tisoč let, kristjani ali da bolje rečemo, verniki ločili v prave kristjane, ali krščene, in v katehumene, t. j. take, ki so se še le pripravljali k sv.

*) Zato pa so prvi kristjani svoj altar le mizo (mensa, *τραπέζα*) imenovali; imena *βωμός*, ker so pagani svoje žertvenike tako zvali, so se skrbno ogibali. Pri Grekih so altarji še zmirom nekako mizam podobni.

tudi minister uka tega mnenja, ker je ukazal, da se ima osnovati poseben *pripravljalni tečaj* za tiste učence ki hočejo prestopiti na srednje šole. Ta tečaj ima neki nalog, da se bodo učenci *celo leto* podučevali v *nemškem* in *le nemškem jeziku*, in učili *nemškega* in *le nemškega jezika*, tako da bodo po končanem tečaju postali nemci in toraj za srednje šole sposobni. Se ve da v tem tečaju ni nikakega koticia za materni jezik! O §. 19. ustanovnih postav, kje si??! Mi mislimo, da bodo gg. profesorji in učenci v tako osnovanim pripravljalnem tečaju le prazno slamo mlatili, in obžalujemo resnično učence, starise in profesorje!

— Sočani imajo nesrečo se svojimi državinimi poslanci.

Poslanec skupščine slovenskih občin, prav za prav poslanec od Zanjčeve in Cahenjeve milosti, se ni vsedel v sredo med mladoslovence in — ostrmite — dal je obljubo po nemški! Poslanec slovenskih trgov je stopil v klub ustavevrnih levičarjev, in poslanec slovenskega velikega posestva, kateri je kakor se čuje obljubil Slovincem, da bode federalist, je stopil celo v klub ustavevrnih demokratov skrajnih levičarjev! Pa kaj je vse to, se tolažijo naši Tominci in Sočani, to so le malenkosti, vsaj boste videli, kako nam bodo naši poslanci priborili *Predelko železnico* in pa *zedinjeno Slovenijo*. No, če se bo to vresničilo, postali bomo tudi *mi* Sočani in mladoslovenci!

V Volčah, dne 11. novembra. Janez Perše iz Volč je danes 11. nov. v krčmi pri steklancu žganja glavo na mizo naslonil, in za vselej zaspal. Nesrečen mož bil je gluhi, štel je 68 let življenja, zapustil je revno vdovo, 2 hčeri in 3 sinove; 2 sta vojaka pod linijo, 1 je pa brambovec. Konec septembra tek. 1. sta brambovec in mlajši sin vojak oba en dan očeta in dom morala zapustiti, pokorna vojaški postavi. To je starčeka tako potrlo, da je kakor zgubljen svojo žalost v pijači topil. Od liberalizma skovana vojaška postava ni človečja. Koliko prošelj se je storilo za oproščenje brambovca po tem, ko je tudi mlajši brat v vojake vršten bil; a nij je še re-

kerstu; da niso katehumeni smeli pri sveti maši pričujoči biti, kakor tudi niso smeli drugih sakramentov prejemati, ker niso bili še krščeni; le od začetka sv. maše, pri prvih molitvah in pri razkladanju listov in evangelija so smeli biti vpričo, pri darovanju pa so morali iti iz cerkve: tedaj tudi lahko razumemo, zakaj da je bil altar tako zakrit, da ga katehumeni še videti niso mogli. Nad altarjem namreč je bil nekak baldakin, (nebo) in na vse strani so visela pregrinjala (*tetravela*) doli do tal, in tako pokrit del cerkve se je klical *ciborium*. Na ta cibori se nanašajo še zdaj navadne besede pri začetku sv. maše, ki je mašnik izgovarja: *Introibo* itd. t. j. *iii hočem noter k Gospodovemu altarju*.

(Dalje prih.)

šitve. Čemu drže že 6. teden brambovca pri vajah, čeravno vedo, da mora po postavi prost biti? Lep humanizem to!

Ogled.

Avstrija. Čudno se je zdelo mnogim, da si je zbornica poslancev izbrala za predsednika voditelja naprednjaške ustavoverne (t. j. mladonemško-prusaške) stranke in pa da so mu tudi levičnjaki in ministerski središčniki svoje glase dali. Ako pa stvar od bliže pogledamo, ni tako čudna, kakor se kaže. Levičnjaki bi bili res rajši enega izmed svojih izvolili (n. pr. Herbst), ali bali so se, da ne bi jim zmožni Rechbauer preveč nagajal, kajti odmenjen je bil že za načelnika v klubu naprednjaškem. Zdaj, kot predsednik, je v tem oziru neškodljiv, ker ne more v klubu zvonca nositi, marveč se mu spodobi nepristranskemu biti, kar je tudi v nastopnem svojem govoru obljubil. Ob enem je pa tudi — se ve da — naprednjaške roge pomolil, rekoč, da gledé na verske postave bo treba razmerje med cerkvijo in državo uravnati tako, da se stisne cerkev v svoje meje, ter da bode najviša državna oblast neodvisna od „zunaj stoječe, brezdomovinske oblasti“ (po domače od katoliške cerkve; kajti tako jo psujejo ljudje, ki so ves napredek in vso svobodo v najem vzeli). — Ministerski finančni predlog zadevajoč posojilo 80 milijonov se v odseku 36^{terih} pridno pretresa. V nekaterih principih so se odsekovi že zedinili, tako n. pr. v tem, da je prav, da država pomaga obrtniji. Grof Hohenwart in Groholski, ki sta tudi v gospodarstvenem odseku, sta glasovala proti temu načelu. Hohenw. je tudi sprožil misel, da, če hoče minister, da se obrtniji pomaga, naj bi tudi sè statističnimi dati dokazal, na koliko jej je te pomoči treba. Gotovo je, da zbornica vladin predlog sprejme, toda jako prena-rejen. Znabiti, da tudi kar se tiče pomoči borski odmenjene, odsek in zbornica odstopita od nevarnega vladinega načrta. In lahko bi se ta nevarnost, kakor tudi še marsiktera napaka v De Pretis-ovem predlogu in v dotični motivaciji sprevidela, saj je vrli „Vaterland“ prinesel o teh stvareh sestavek jasniši, ko modro nebo, sestavek, ki je tudi ustavovercev pozornost na se potegnil. Ozir omenjenega načrta g. ministra za finance je podal poslanec Lienbacher (iz Hohenwartovega desnega središča) nasvet, da naj bi se izbral poseben odbor, ki naj bi preiskoval vzroke grozovite finančne krize avstrijske. Ustavoverci imajo ta nasvet za prvi strel proti „sistemu“. — Adresi ste v obeh zbornicah že sestavljeni; v gosposki jo je sestavil grof Auersperg (Anast. Grün), v poslanski pa dr. Herbst, voditelj kluba levičnjaškega in sploh zbornične večine. Oba načrta sta le odmev prestolnega govora; samo tu pa tam je kaka fraza, ki sega čez-nj.

Tako sodi Herbst „krach“ in njega nasledke oistreje, nego ministri v cesarjevem govoru. Uravnava verskih reči ima H. še za nujnišo ko vlada, in pristavlja tudi to, da treba konfessionalne postave do dobrega dognati in popolno svobodo vesti in vere zagotoviti. Svobode se tedaj v Cis-

lajtaniji ne bode manjkalo — vsaj levičnjakom ne; drugi — n. pr. katoličani je bodo tem bolj pogrešali. Dandanašnji je moderno — opičevanje. Kar kdo „naprednjaškega“, kjer koli, izusti, to gre potlej po vseh časnikih in parlamentih. Kar Bismark svojim mamelukom predloži, ali kar si srboriti italijanski jezični junaci izmislijo, to mora tudi naš svobodnjaški filister ponavljati: in s tem je — Avstrija rešena. Tako je s civilnim zakonom, tako z brzdanjem „brezdomovinske zunanje, ultramontanske oblasti“ (t. je škofov) itd. Kjer je prevideti, da doživimo pri nas vse ono, s čemur se ponasajo katoličanojedci v Prusiji in Italiji, dal je kardinal Rauscher te dni priobčiti — kot velepomemljiv „memento“ — pismo, ki ga je v svojem in mnogih drugih avstrijskih nadškofov imenu pisal nadškofu kolonijskemu (na Pruskem). V tem pismu obravnjuje, obsojuje in zavrača učeni kardinal vse tiste lepe nove pruske postave, s katerimi se zdaj kat. škofi na Pruskem na že prav smešen način preganjajo. Toda pustimo te reči; naj zoré. — Adresna debata v naši spodnji zbornici se je začela 18. t. m. Spremeni se težko kaj v načrta, vendar pa sta se naš Herman in Poljak Groholski oglasila za govor.

— Omeniti moramo še, kako nespodobno se levičnjaška večina šopiri; v odsek za adreso ni vzela ni ednega poslanca iz kluba desnega središča, dasi zahteva to parlamentarna šega. — H. koncu naj še povemo, da naši goriški poslanci vsak zase „klubujejo“: grof Coronini je bil med prvimi ki se je, vpisal v levičnjaški klub, zato je došel do časti, da je v peticijskem odseku — podpredsednik; dr. Valussi zahaja v Hohenwartov klub in sedi tudi v zbornici na njegovi strani; svetov. Winkler ni pristopil še nobenemu klubu; baron Taeco pa — (čujte!) je šel k naprednjakom in demokratom!! „Divjakov“, ki se niso še vkljubili, je še precej. Dr. Vošnjak bi menda rad postal general, pa mu manjka prostakov.

Ker se imajo 26. t. m. — ako ne bodo odloženi — pričeti deželni zbori, morali so se po mnogih krajih voliti deželni poslanci namesti umrlih ali takih, ki so se poslanstva odpovedali. Na Kranjskem sta izvoljena 2 konservativca; v Istri dva fajmoštra (Ziz in Spinčič) in en doktor; v zgornji Avstriji tudi en konservavec itd.

Vnanje države. Na *Francoskem* se bliža začetek konca. V odseku 15. ki je preudarjal Changarnier-ov nasvet, da naj se podaljša preds. Mac Mahonu oblast na 10 let, imeli so zmerni republikanci večino (8 glasov) in so sklenili, da bodo narodnemu zboru nasvetovali: Oblast naj se predsedniku sicer podaljša (toda le na 5 let), ali ob enem naj se tudi glasuje za ustavne postave (že pripravljene), katerih I. člen bi imelo biti ravno podaljšanje oblasti. V tem zmislu je poročal v javni seji Laboulaye (17. m.). Ali Mac Mahon in ministri so proti temu. Kakor prej (pa tisti dan) v odseku seji ministri, tako je v naslednji javni zborovi seji (tudi tisti dan) Mac Mahon v svojem poročilu predlog večine odsekove zavrnil; on in vlada njegova nočeta, da bi se podaljšanje

oblasti in ustavne postave h kratu obravnavale, ampak zahtevata pred vsem podaljšanje oblasti na 7 let. Zbor je sejo zopet pretrgal in premišljuje predsednikov nasvet.

Italija. S posebno slavnostjo je pričel kralj 15. t. m. v Rimu parlament. Prestolni govor povdarja med drugim, da je postal Rim glavno mesto zedinjene Italije, pa ne, da bi bila s tem papeževa neodvisnost kaj zgubila (hm!!); vere in vesti svobodo da vlada sicer priznava in spoštuje, pa da bo vkljub temu vedela varovati tudi, kar gre državnim oblastim. Telegraf ni nič naznanil, ali se je kdo smejal, kedar je italijanski kralj te farizejske ministerske fraze bral. Posebno pa je poudarjal prestolni govor debelo in tolsto prijateljstvo med Italijo, Avstrijo in Nemčijo vsled ondanjega kraljevega potovanja.

Nemčija. V pruskem deželnem zboru pride neki vendar-le tudi predlog zastran posilnega (obligatornega) civilnega zakona na dnevni red. Ali se je stari pobožni cesar Vilhelm enmalo pojokcal ali ne, predno je privolil, da se sme ta stvar zboru predložiti, ne vemo.

Španjsko. Sploh je na zadnje le res, da so poslednji čas Karlisti Madridece zmagali. — Ubogi Madrideci tičé povsod v smoli. Karlisti jih imajo za norca, Kartagenci jim še ves čas vkljubujejo, naj hujše pa se jim godi na (amerikanskem) otoku Kuba, kateri spada k Španiji. Kubani so se zoper španjsko vlado spuntali in bi bili radi sami svoji. Pa tudi sosedna republikanska država severo-amerikanska čaka že davno priložnosti, da bi se polastila velikega tega otoka. Dne 31. okt. t. l. je vjel španjski parnik „Tornado“ severo-amerikansko flibustiersko (morsko-razbojniško) parno ladijo „Virginus“, ktera je peljala vstajnikom na Kubi pomočnikov. Bilo je na „Virginus“-u 135 ljudi; (poveljnik ladije je rekel, da so „popotniki.“) Španjski guvernér (namestnik) na Kubi je dal 10. nov. 57 teh ljudi ustreliti. Vlada združenih severo-amerikanskih držav tirja zdaj zadostenja, češ da oni umorjenci so bili nje državljani.

Španjska vlada (v Madridu) se izgovarja, da ona je bila poslala namestniku Jovelar-ju prepoved, da naj vjetnikov ne da umoriti, pa da so prišla pisma prepozno, ko so bili obsojenci že ustreljeni.

Ni moč še vedeti, kak izid bodo imele te homatije. — Med vstajniki na Kubi in vladinimi vojaki je bila te dni bitva, ki je trpela 4 ure; padlo je 100 vstajnikov in 54 Španjcev; izid za vstajnike neugoden.

Domače novice.

(*Slovenska citalnica*) v Gorici bo imela letni občni zbor dne 1. decembra prihodnjega ob 4. u. popoldne; dnevni red kaže §. 20. društvenih pravil; na dnevni red pride tudi volitev novega odbora.

(*V društvenim gledišču*) goriškem predstavlja neko laško dramatično društvo dramatične igre v laškem jeziku; ker so hišni prostori le malo polni, se dozdeva, da malo dopadajo občinstvu igre ali pa igralci.

(Bolezen koz ali osepnice), ki je bila od treh tednov v Gorici popolnoma nehala, prikazala se je sopen v Podturnu (sv. Roku): vendar pa se ni bati, da bi vnovič jela razsajati.

(Podoba). Goriški slikar gosp. Pagoni, ki je bil na akademiji v Benetkah izšolan, naslikal je ravnokar podobo njegove uzvišenosti nadškofa in kneza v Gorici. Kakor se sliši je to delo vse pohvale vredno in časti slikarja. Podoba je izvrstno izdelana in popolnoma enaka, tako da na prvi pogled bi mislil, da imaš pred seboj gosp. nadškofa samega. S tem delom si bo gotovo zadobil slikar naj boljši priporočilo za druga enaka dela.

(Duh. spremembe).— Č. g. Nace Fabjani duh. pomočnik v Ločniku gre za subsidijarja v Kviško; č. g. Karol Zurman novomašnik za kaplana v Škodovako.

Razne vesti.

— „Glas“ in „Narod“. V listu 46. je pisal „Glas“ (v „ogledu“) tako-le: „Tu moramo omeniti, kar „Narod“ čenčá, da Hohewart namreč namerava politično stranko osnovati, a ne klerikalne. Veli „Narod“, kaj je političen? On misli res, ali se dela, kakor da bi mislil, da ona stranka, katero on „klerikalno“ imenuje, nima nujniše skrbi, nego — papežu svetno oblast povrniti!! Se v^č da! prav avstrijskemu parlamentu pristoja kot prva in glavna naloga — omenjena rimska zadeva!“ — Iz tega stavka je izdrl „Narod“ v enem poznejših svojih listov samo poslednji (očitno ironijo zapopadajoči) dve vrsti „prav avstrijskemu parlamentu itd.“ — Ker ne moremo misliti, da imajo pri „Narodu“ samo „Juriji-s-pušo“, t. j. tepci, opraviti, smo prisiljeni tako navajanje iz tujih listov smatrati za perfidnost. V tej perfidnosti je iskal „Nar.“ znabiti hladila za to, kar je zapopadeno v prvih vrstah „Glasovega“ stavka gori navedenega.

— Predelska železnica. Kakor smo izvedeli iz Dunaja, podali so tržaški poslanci presvitlemu cesarju prošnjo z več tisuči podpisov, da bi se zidala nova železnica od južne nečvisna, in potem so šli tudi kot deputacija k ministru kupčijstva. Od ministra p. n. g. Bannansa dobili so malo tolažljiv odgovor, da ne bo vlada predlagala drž. zboru niti Predelske niti Loške železnice!

— Naj večja trta se nahaja pri sv. Barbari v Kaliforniji, katera meri pri tleh v promeru 4 čevlje in 4 pavce in v enem letu 100 do 120 grozdov da, grozdi pa tehtajo od 2 do 6 funtov. Ta trta je 48 let stara.

— Zopet se je slovensko slovstvo pomnožilo za prav lepo cvetlico: „Jedro katoliškega nauka“ se imenuje. Spisal je knigo, in v celó novo obliko spravil slavnoznaní č. g. Andrej Einspieler, knjezoškofijski duhovni svetovalec in e. k. profesor verstva na realki v Celovcu. Iz dvojnega ozira je gospod pisatelj katoliškim Slovencem s to knigo silno dobro vstregel. Prvič je kateketu najkrajša pot pokazana, kako zamore v enem ali vsaj v dveh letih ves krščansko katoliški nauk razložiti. V ta namen je pisatelj tvarino razdelil na 70 podukov, in tako kateketom zljajšal najtežavniše delo: umno

razvrstenje vseh podukov. Z veseljem potrjuje mo, kar pisatelj v uvodu piše: „Le 70 kršanskih navkov je, pa vendar nobene resnice naše sv. kat. cerkve ne manjka; vse so kratko, sicer pa jasno in jedernato dokazane“. — Pred vsakim podukom je v kratkih vprašanjih in odgovorih več naslednji kršanski nauk povzet, potem sledi v podobi kateketičskih predig razlaganje.

Se že kniga po vnenji obliki priporoča, je še večja nje notranja vrednost. V tem oziru se po vsej pravici imenuje: „Jedro“ kat. nauka. Vsaka resnica je dokazana temeljito in jedernato, z ozirom na sedanjí čas, nja potrebe in zmotnjave. To dela ves poduk mikaven, živ in prepričalen. Kar je veliko vredno v tej prepleti knigi, to je duh, ki v njej veje. Tu ne govori suhoparen učenik, marveč za sv. reč vnet služabnik Gospodov, kateremu — kedar uči — mirno in prepričalno beseda teče, kedar opominja, vsa živa in goreča postane, ker prihaja iz vernega, za čast Božjo in zveličanje bližnjega — navdanega sreča.

Tudi pisava je skoz in skoz slovenska, brez šemastih novotarij in zvitih stavkov. Priporočamo torej knigo pred vsem č. g. duhovnikom in kateketom, svesti si, da bode vsakemu kot zanesljiv kažipot se močno priljubila. — Prav dobro bo pa tudi služila vsakej kršanski hiši, da se ponavlja kršanski nauk v cerkvi in širi poduk v kršanskih večnih resnicah, česar je sedanjí čas toliko potreba.

Naroča se pri čast. g. pisatelju, ter velja mehko vezana in franko po pošti na dom poslana 2 gl., kar zares ni veliko, ker obsega kniga nad 35 na ličnem papirju tiskanih pól. Tako-le govori „Slov. Gosp.“ s katerim se tudi mi z edinimo in posebno čast. duhovščini to knigo serčno priporočamo. —

— Iz Tominskega se nam piše: Naši državni poslanci so se vsedli v središče a trdi se za gotovo, da so (razun g. Valussi-a) takole računili: ako se združimo z opozicijo, ki bo vselej v manjšini, nemoremo nič pridobiti za narodnost; najpotrebnejše pa je, i naša dolžnost, da vsaj deželi pridobimo kaj materjalnih koristi, to pa je mogoče le, ako se pridružimo levici: tedaj se presedemo.

Ako se to obistini, kaj porečete vi Sočani?

— Popravek.— V gosp. Lukežičevo „Poslano“ (gl. zadnji list) se je vrnila neljuba pomota. Beri priti (t. j. v občinsko pisarnico) namesti voliti.

Gospodarske stvari.

Deset zapovedi za kmetovalce

(kakor pišejo „Novice“)

1. zapoved: Njiva je, ki te redí. Zato jo pridno obdelavaj. Če je tvoja njiva močvirna, tedaj bolna, ozdravi jo, napravi dre-nažo, jarke, da se odteka preobilna voda iz nje. Pomisli tudi, da tvoja njiva ni zdrava, dokler je ne orješ vsaj za 10 ali 12 palcev (1 čevljev) globoko, kajti v plitvo orani njivi boš le malo lepik rastlin priredil.

2. zapoved: Ne miruj poprej, da imaš na njivi vsaj za en čevljev dobro zrahljane zemlje, da ti potem posejane rastline tvoj

trud in gnoj bogato poplačajo, kajti pomisli, da je dokazano, da na 7 palcev globoke preorani njivi je bilo 15 vaganov, na 9 palcev orani in na 12 palcev orani 24 vaganov koruze. Vsi trije deli so bili ena in ista njiva

3. zapoved: Poslužuj se vrstilne setve; obdeluj zemljo z umnimi orodji in stroji.

4. zapoved: Pomisli, da boš le potem dobil lep dohodek od žita, krompirja in od drugih rastlin, če boš imel njivo prosto plevela.

5. zapoved: Ne smeš sejati žito za žitom, posebno ne iste vrste, kakor sploh ne iste rastline, ako hočeš imeti popolno žetev. Pomisli, da vsaka rastlina potrebuje posebne jej hasljive redilne drobce.

Če je tedaj rastla na njivi pšenica, ki je iz zemlje pobrala, kar jej je bilo ljubo in potrebno, in ko bi zopet prišla pšenica, zgodilo se jej bo, da jej bo zdaj pomanjkovalo jej ugodne hrane. To je isto kakor pri ljudéh. Eden rad je močnate jedí, drug pa mesnate. Če je tedaj v skledi nekoliko mesa in nekoliko, na priliko polente ali štrukljev pride eden, ki rad je mesó, in pustí le malo ali celó nič mesa; ko pride drugi, nahaja le še polento in če tudi on le meso ljubi, slaba mu bo, kajti močnate jedí ne vgodujejo njegovemu želodeu.

6. zapoved: Ne sej pregosto, kajti gosta setev daje le prazno klasje.

7. zapoved: Presni (frisni) gnoj rabi le pri okopavnih rastlinah, kakor tudi pri detelji in enakih za krmo namenjenih rastlinah. Kolikor lepša rašč, toliko več bo krme, nasprotno pa ti slabo kaže položenc žito.

8. zapoved: Ne želi imeti obilno njiv; čuj, da tiste, katere imaš, dobro obdeluješ in gnojiš. Boljše je, da imaš le en oral vinograda, ki ga prav dobro oskrbuješ, kakor da bi imel 3 orale, pa vse zanemarjeue kakor se žalibog! mnogokrat nahaja.

9. zapoved: Skrbi za to, da imaš obilno krme, in tvojemu posestvu primerno množino živine; vendar ne več, kolikor je moreš dobro rediti in oskrbovati. Ravnaj tudi umno in pravilno z gnojem v hlevu in na gnojišči; skrbi za obilno množino gnoja, napravljaj kompast ali pomešani gnoj, ki je posebno pripraven za vinograde.

10. zapoved: Zapisuj vse v posebno knjigo, da boš vedel, koliko si potrošil in koliko imaš konec leta čistega dohodka. Bodi marljiv, skrben, pobožen in pošten gospodar; uči se dobrega, ravnaj vse po umnih pravilih kmetijske znanosti, da ti bo donášala zemlja obilno pridelkov in da živiš srečno na zemlji.

„Gosp. I.“

Borsni kurzi na Dunaji 20. novembra.

	gl. kr.
Enotni drž. dolg. v papirju	68.30
„ „ „ „ srebro	72.80
Drž. posojilo leta 1860	102.—
Akcije narodne banke	959.—
Kreditne akcije	222.—
London	113.70
Napoleon d'or.	9.09 ¹ / ₂
Cekini	—
Adžjo srebra	108.90